

3389

212

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՔ

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ
ՀԱԿԱԿՐՈՆԱԿԱՆ
ԽՄԲԱԿՆԵՐԻ
ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐԻ
Հ Ա Մ Ա Ր

215

Ծ-89

Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Հ.Կ.(Բ)Կ. ՅԵՐԵՎԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵՅԻ ԱԳԻՏ-ՊՐՈՊ ԲԱԺՆԻ

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն — 1928

23 SEP 2009

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՅԵՔ

215
8-89

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

1003
13615

ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱԿԱԿՐՈՆԱԿԱՆ
ԽՄԲԱԿՆԵՐԻ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐԻ
Հ Ա Մ Ա Ր

Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ Ո Ւ Ք Յ Ո Ւ Ն
Z.G.(F)4. ՅԵՐԵՎԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵՅԻ ԱԳԻՏ-ՊՐՈՊ ԲԱԺՆԻ
Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն — 1928

ՏՊԱՐԱՆ ՀԵՐՄԵՍ
 ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅԱՆ,
 ՄԱՐՔՍԻ ՓՈՂ. № 29
 ԳՐԱՌԵՊ. 589Բ
 ՏԻՐԱԺ 1000.

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱԿԱՐՈՆԱԿԱՆ ԽՄԲԱԿՆԵՐԻ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Սույն ծրագիրը նշանակված է գյուղացիների նախնական տիպի հակալրոնական խմբակների համար և այնպիսի հաշվով է կազմված, Վոր խմբակում մասնակցելու հնարավորություն ունենա նաև անգրագետ և բնագիտության գիտելիքներին անծանոթ գյուղացին: Բոլոր թեմաները մշակված են գյուղացիական զարանի պահանջներին համապատասխան: Ծրագիրն անցնելիս՝ ղեկավարը պետք է նկատի ունենա այդ մոմենտը և, իր կողմից, յուրաքանչյուր թեմայի մշակումը լրացնի տեղական նյութերով: Ղա վերաբերում է վոչ միայն պատմա-հասարակական այլև բնագիտական թեմաներին: Ծրագրի յուրաքանչյուր թեմայում ընդգծվում է բոլոր կրոնների դասակարգային շահագործողական դերը: Ղեկավարին է քննում այդ թեզիսը տեղական կոնկրետ նյութերով վավերացնելու խնդիրը: Պարապմունքներին, ի հարկե, գրույցի ձև պետք է տալ: Ծրագրում յուրաքանչյուր թեմայից հետո, բերված է ղեկավարի և խմբակի անդամների համար անհրաժեշտ գրականություն կարճառոտ ցուցակ: Խնքնը ստիճարյան հասկանալի յե, հաղիվ թե հնարավոր լինի այնպես կազմակերպել պարապմունքները, Վոր խմբակում մասնակցողները նախորոք կարգան մատ-

նանշված գրականությունը (պետք է ուշադրութեամբ առնել այն հանգամանքը, վոր խմբակում կարող են և անգրագիտներ լինել),— դա, ի հարկե, ցանկալի յեղբայր վոչ պարտադիր: Գրականությունը բերված եղբիս ավորապես, այն նկատառումով, վոր ղեկավարը կարողանա հանձնարարել դա խմբակում մասնակցողներին՝ հետագա ընթերցանության համար: Ահա թե ինչու գրեթե միշտ մի քանի գիրք և մատնանշված ծրագիրը բաղկացած և 13 պարապմունքից, վորից ինը նվիրված և պատմա-հասարակական հարցերին, իսկ չորսը՝ բնագիտական հարցերին: Շաբաթական մեկ պարապմունք ունենալու դեպքում 4—5 ամսում կարելի յե ավարտել ծրագիրը:

Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ս Խ Ե Մ Ա Ն

1. Գյուղացիությունը և կրոնը:
2. Ո՞ւմ և հարկավոր հավատալ աստծուն:
3. Աստվածն և արդյոք ստեղծել աշխարհը, և ի՞նչ են բնության որոնքները:
4. Գյանքի և մարդու ծագումը:
5. Կրոնը և բժշկականությունը:
6. Հարկավոր և արդյոք աստծու ոգնությունը գյուղացուն նրա տնտեսության մեջ:
7. Ի՞նչպես և ինչո՞ւ յե առաջացել մարդկանց մեջ հավատքը:
8. Քրիստոնեյությունը և վոչ-քրիստոնեյական կրոնները:
9. Յեղե՞լ և արդյոք քրիստոս և ի՞նչպես և յերեվան յեկել քրիստոնեյությունը:

10. Ովքե՞ր են աղանդավորները:
11. Գյուղի սոցիալիստական շինարարությունը և վերոնը:
12. Կրոնը և դյուղական կենցաղը:
13. Անաստվածների միությունը և նրա խնդիրները գյուղում կառարելիք հակակրոնական աշխատանքի բնագավառում:

1-ԻՆ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԷ

Գյուղացիությունը յեվ կրոնը

Գյուղացիությունը վորպես ամենակրոնապաշտ աշխարհից մեկն անցյալում և ներկայում: Գյուղացու կրոնապաշտության պատճառներն անցյալում: Գյուղացիական միայնակ տնտեսության անպարտապանքը բնության տարերային ուժերի առաջ և դյուղատնտեսական տեխնիկայի թուլությունը: Չնչին քանակությամբ հողաբաժինները (համեմատել կալվածատիրական և վանական հողատիրության հետ): Մանր-գյուղացիական առանձին տնտեսությունների մեջ գյուղատնտեսական կատարելագործված մեքենաներ կիրառելու և ընդհանրապես ժամանակակից գիտության զանազան նվաճումներն ոգտագործելու անկարելիությունը:

Գյուղացու շահագործումը մինչև հեղափոխությունը (կուր և բահրան ճորտատիրական իրավակարգում, ճորտատիրական շահագործումը վանքերի միջոցով, աուրքադրումը 1861 թվականից հետո, ճորտատիրության մնացորդները գյուղում, գյուղացու շահագործումը քաղաքային կապիտալի միջոցով): Չքավոր-

ների շահագործումը կուլակներին միջոցով (կուլակ-գը-նորդներ, վաշխառու կուլակներ): Գյուղացու անդորու-թյունը շուկայի կուլյր ուժերի հանդեպ: Գյուղացու քաղաքական իրավադրկութունը կալվածատերերի և գործարանատերերի դիկտատուրայի ժամանակ: Գյուղացին վորպես մանր արտադրող-սեփականատեր, և այս հանգամանքից բխող նրա դասակարգային թու-լությունը: Այդ տնտեսական և քաղաքական պատճառ-ներից բխող գեղջկական հոգեբանության հիմնական գծերը: Պահպանողական մտածելակերպի հակում, ալ-նածություն հնի՝ պապենական սովորութիւնների և պատվիրանների հանդեպ: Բնության և հասարակու-թյան անըմբռնելի ուժերի հանդեպ անողնական ու անդոր լինելու զգացմունք: Հավատք դեպի աստվածա-յին նախախնամությունը, վորի հանդեպ իբր թե ան-դոր են մարդիկ: Գերբնականին՝ աստծու և նրա սըր-բերի ոգնության դիմելը: Գյուղացիական խավարն ու տգիտությունը վորպես կրոնական ամեն տեսակ նա-խապաշարուններն ուժեղացնող և ամրացնող պայման-ներ:

Միայնակ գյուղացու մանր ապրանքային տնտե-սությունը, գյուղի մասնակի շերտավորումը, անկազ-մակերպվածությունը, տեխնիքական հետամնացությու-նը, անկուլտուրականությունը և աղքատությունը— վորպես գյուղացիության կրոնական տրամադրու-թյունների պահպանման հիմնական պատճառներ ներ-կայումս: Սոցիալիստական շինարարությունը վորպես անաստվածության տարածման գործոն: Գյուղի սոց-իալիստական շինարարության ուղիները—կոոպերա-ցիան, տնտեսության կուլեկտիվացումը, գյուղատըն-

տեսական աշխատանքի մեքենայացումը: Գյուղի ելեք-տրիֆիկացիան: Գյուղի և քաղաքի միջև բացված ան-դունդի աստիճանական վոչնչացումը: Կուլտ-կրթական աշխատանքը: Անաստվածության աճումը գյուղացիու-թյան մեջ: Կրոնը վորպես սոցիալիստական շինարա-րության արգելի: Կուլակների դերը յեկեղեցական խորհուրդների և աղանդավորական համայնքների մեջ: Կրոնական կազմակերպությունների հակազդեցությու-նը խորհրդային գյուղի կուլտուրական և տնտեսական շինարարության վրա: Անաստվածություն քարոզելու և անաստվածների միություններ ստեղծելու միջոցով կրոնի դեմ պայքարելու անհրաժեշտությունը:

ՄԵՔՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՍՈՒՆՔՆԵՐ

Սույն թիմայի նպատակն է—պարզաբանել գյուղ-ացու կրոնապաշտության պատճառները և այն պայ-մանները, վորոնք նրան անխուսափելիորեն դեպի ան-աստվածությունն են առաջնորդում: Այստեղ առանձ-նապես անհրաժեշտ է ամեն կերպ խուսափել այսպես կոչված «կրթական» թեքումից,—անհրաժեշտ է ընդ-գծել այն հանգամանքը, վոր գյուղացու կրոնապաշ-տությունը չպետք է բացատրել նրա տգիտությամբ և հետամնացությամբ միայն, վոչ ել նրա տնտեսության տեխնիքական հետամնացությամբ: Անհրաժեշտ է ջըն-նել գյուղացու գոյության տնտեսական բոլոր պայ-մանները և, առաջին հերթին, նրա մեկուսացած դրու-թյունը, արտաքին աշխարհի հետ ունեցած կապերի թուլությունը և արտադրության կոլլեկտիվ սկզբունք-դերի բացակայությունը, վորոնք նրա անողնականու-

թյան հիմնական պատճառներն են հանդիսանում, և սրանով բացատրել նրա հակումը դեպի միատիկան ու նրա կրոնապաշտությունը:

Վերջացնելով այն հարցը, թե ինչպիսի պայմաններ և ինչպիսի որոշումներ են, վոր ստեղծել են գյուղացու կրոնապաշտությունն անցյալում, անհրաժեշտ է անցնել նրա գոյության նոր, փոխված պայմանների վերլուծությանը պրոլետարական դիկտատուրայի ժամանակ: Այնուհետև անհրաժեշտ է ցույց տալ, թե ինչպես չքավոր ու միջակ գյուղացու այդ նյութական պայմանների փոփոխությանը հետևում է նաև մտածելակերպի փոփոխություն: Մենք պետք է համեմատենք գյուղացու նախկին դրությունը նրա ներկա դրության հետ և ցույց տանք նրա կրոնապաշտության խորտակման որոշումները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Мысли Ленина о религии“. Հրատ. „Атеист“, հջ 9—33, 1 գլ. «Գյուղացիությունը և պրոլետարիատը»:

ԽՐԱԿԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“. 1 պարամունք. հրատ. „Безбожник“-ի:

Ярославский—„Религия и РКП.“, հրատ. „Безбожник“-ի, հջ 37—43:

„—Библия для верующих и неверующих“, մասն 1, գլուխ 11:

Шестаков—„Что дала крестьянам Октябрьская революция“, Москва, 1925 թ. 2 հրատ., հջ 31:
Нейман Ч.—„Как жили крестьяне при помещиках“, հջ 60:

2-րդ ՊԱՐԱՄՈՒՆԲ

Ո՛ւմ է հարկավոր հավասար աստուծու

Ամեն տեսակ կրոնների ոգտագործումը շահագործող դասակարգերի կողմից՝ աշխատավոր մասսաներին շահեցնելու համար: Ճորտատիրական կարգերի և ինքնակալության սրբագործումը յեկեղեցու կողմից: Ուղղափառ և լուսավորչական յեկեղեցիները գյուղացիական ապստամբությունների դեմ պայքարելու գործում: Ստեպան Ռադինի և Պոլեզայովի ապստամբությունները, գյուղացիական ապստամբությունները կալվածատիրական դաստակերտներում, 1905 թվականը: Յեկեղեցին ի սպաս հակահեղափոխության՝ քաղաքացիական կռիվների ժամանակ Ռուսաստանում և դաշնակցական կառավարության որոք Հայաստանում: Թե ինչպես են ոգտագործում կրոնն իմպերիալիստները՝ դադութային և կիսագաղութային յերկրները ճշելու համար: Կրոնի ոգտագործումը ցարական Ռուսաստանում և բուրժուական յերկրներում՝ բանվոր դասակարգի հեղափոխական շարժման դեմ:

Կրոնը վորպես հեղափոխական շարժման դեմ պայքարելու նպատակով ազգային ատելություն հրահրելու մի միջոց՝ Ռուսաստանում նախքան հեղափոխությունը և արտասահմանում՝ ներկայումս: Լուսա-

վորչական յեկեղեցու ոգտագործումն դաշնակցականներին և այլ ազգային կուսակցութիւնների կողմից՝ Խորհրդային Հայաստանի դեմ:

Կրօնն ի սպաս ներկա կուլակների և նեպմանական բուրժուազիայի: Ի՞նչ է տալիս կրօնն աշխատավորութեանը: Հանդերձյալ կյանքի վարձատրութեան վրա դրված սուտ հույսերը: Աշխատավորների կյանքը, բարորութիւնն ու առողջութիւնը պայմանավորող բնական և հասարակական յերևույթների ֆանտաստիկական բացատրութիւնը: Բոլոր տեսակի կրօնները քարոզը համբերատարութեան ու հեղութեան, սիրո և թողութեան մասին: Այս քարոզի շահագործական նշանակութիւնը:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Այս պարապմունքի նպատակն է՝ պարզաբանել կրօնի դասակարգային դերը ժամանակակից հասարակութեան մեջ: Նախորդ պարապմունքի ընթացքում կրօնի ֆնասակար դերի մատնանշումը՝ մեր ունեկընդրի մեջ անխուսափելիորեն հետեյալ հարցը կհարուցանի—ինչո՞ւ, ուրեմն, գոյութիւն ունի կրօնը, քանի վոր նա ֆնասակար է, և արդյո՞ք վորեւէ մեկին ոգուտ չի բերում նա: Մենք պետք է ոգտագործենք այս հարցը, վորպեսզի մեկ անգամ ևս ընդգծենք այն հանգամանքը, թէ մենք կրօնի հարցը վերացականորեն չենք դնում: Մենք ասում ենք, վոր կրօնը հարկավոր չէ չքավոր ու միջակ գյուղացուն, բայց մենք յերբեք այդ նույն բանը չենք պնդում ունեորի նկատմամբ: Բացահայտելով այն կրօնական դավանաբանու-

թիւնների դասակարգային ելուցիւնը, վորոնք քարոզում են համբերատար, հեղ ու խոնարհ լինել ունեորների առաջ,—մենք պետք է ընդգծենք, վոր հասարակական վորոշ դասակարգերի համար կրօնը ֆնասակար է, մինչդեռ մյուսների համար՝ միանգամայն անհրաժեշտ: Այստեղ ցանկալի յէ պատմութիւնից որինակներ բերել, թէ ինչպես հին ռեժիմի ժամանակ տիրող դասակարգերը կառչելիս են յեղել կրօնից և շարունակում են կառչել այսօր ևս Յեվրոպայի և Ամերիկայի մեզ շրջապատող բուրժուական յերկրներում, ինչպես նաև Արևելքում մասսաներին շմեցնելու և հեղափոխութեան դեմ պայքարելու նկատառումներով:

Հարկավոր է նույնպես ամբողջ պարապմունքն անցկացնել այնպիսի մի ձևի տակ, թէ բոլոր կրօններն ել միանման դեր են խաղում, այսինքն՝ սպասարկում են շահագործող դասակարգերին:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Рейснер—„Религия и классовые противоречия“.

„Антирелигиозник“ №№ 11 и 12, 1926 г.

Путинцев—„Гражданская война, нэп и религия“.

„Антирелигиозник“ № 11, 1926 г.

—„Церковь и 1905 год“.

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“, 2-րդ

պարապմունք:

Ярославский—„Религия и РКП.“, էջ՝ 16—30.

Степанов И.—„Религия, духовенство, его доходы“.

его проклятия и благословения“, VII.—X *գլ.*
Шейнман—„Бог служит богатым“.
Бляхин П.—„Все ли служители бога верят в бога“,
հրատ. „Безбожник“—*ի.*
Кандидов Б.—„Обоготворение дома Романовых“,
հրատ. „Безбожник“—*ի.*

3-րդ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԲ

Աստվածն է արդյոք ստեղծել աշխարհը յեվ
 ի՞նչ են բնության որեմեները

Ավետարանի ուսմունքն աշխարհի ստեղծագործության մասին: Ավետարանի յերկու տարբեր պատմելվածքներն այդ խնդրի մասին: Աշխարհս վոչնչից ստեղծելու հնարավորության գիտական ժխտումը Նյութի հավիտենականությունը և նրա շարժման հավիտենականությունը: Ի՞նչպես և պատկերացում ա-վետարանը տիեզերքի կառուցվածքը. իրականության մեջ ի՞նչ և յերկինքը և ի՞նչ են յերկնային լուսատուները: Յերկիրը վորպես մոլորակներից մեկը և նրա ծագումը: Յերկրի ավետարանական տարիքը. ի՞նչ և ասում գիտությունը մեր յերկրի տարիքի մասին: Բնության և հասարակական կյանքի յերևույթների ուրինականությունը: Հնարավոր են արդյոք հրաշքեր: Անըմբռնելի և հրաշքը:

Վորեւ ոգուտ ստանում և արդյոք գյուղացին ա-ղոթքից, և արդյոք այդ աղոթքը նրան փնտս չի բերում:

Ի՞նչ բան են սրբությունները: Մասունքները,

սրբապատկերները, սուրբ ջուրը, յեկեղեցական յոթ խորհուրդները և ծեսերը—վորպես բնության բնական կարգի վրա ներգործելու մոգական միջոցներ (անկեղ մացառը—неопалимая купина և հրդեհներ, մաղթանքներ անձրևի համար, մաղթանքներ փոթորկի դեմ, դեղարդ և այլ մասունքներ դուրս բերել, հսկում, ժամ պատարագ և այլն):

ՍԵՅՈՒԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Այս պարամունքի նպատակն և—առաջին՝ ցույց տալ, վոր ժամանակակից գիտությունն ի վիճակի յե բացատրել մեզ շրջապատող բնության յերեւույթները և յերկրի ծագումն առանց վորեւ աստծու, յերկրորդ՝ պարզաբանել աշխարհի ստեղծագործության ավետարանական պատմությունների հակագիտական բնույթը, անորոշությունը և վայրենուն հատուկ միամտությունը: Հարկավոր և ցույց տալ, վոր ավետարանը յերբեք արժանի չե այն հեղինակությունը, վոր պիտի ունի նա հավատացյալների մեջ, և վոր կույժ կրոնական գիտակցությունը միայն ավետարանական հեքյաթների մեջ իմաստ կարող և գտնել:

Առանձին մանրամասնությամբ պետք և կանգ առնել հետազոտության գիտական մեթոդների վրա, նպատակ ունենալով ծանոթացնել մեր ունեղիւրներին այն հանգամանքի հետ, վոր գիտությունն ու հավատքը անպայմանորեն անհաշտիլ յեն, և ցույց տալ, թե հետազոտության ինչպիսի հաստատուն մեթոդներ ունի ժամանակակից գիտությունը:

Պարամունքի ժամանակ անհրաժեշտ և ձեռքի

տակ ունենալ մի քանի ակնառու պիտույքներ՝ գլուխ, դիապոզիտիվներ, իլլյուստրացիաներ, պլակատներ և այլն:

Այնպիսի հաշվով պետք է անցկացնել այս պարապմունքը, վոր վերջում հնարավոր լինի աստծու չգոյության մասին մի հիմնական յեզրակացություն հանգել:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Степанов—„Происхождение нашего бога“, ավետարանական պատմվածքն աշխարհի ստեղծագործության մասին:

Ярославский—„Библия для верующих и неверующих“ (կա և հայերեն) մասն I, I—III գլ., էջ 5—25 (ոուսերեն հրատարակության):

Малинин—„История мира“, առաջին գլուխները, կամ Заровнядный—„Беседа с деревенской молодежью“, I և II գրույցները:

Попов—„Происхождение земли и мира“, հրատար. „Безбожник“-ի:

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“, 3-րդ պարապմունք:

Фридман—„Библейские чудеса и законы природы“

4-րդ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԷ

Կյանքի յեվ մարդու ծագումը

Ի՞նչ է կյանքը: Ի՞նչ է որգանական նյութը: Կենդանի որգանիզմի հիմնական հատկանիշները: Մարմինների քիմիական կազմը: Հոգեմեքենա և արդյոք կենդանի մարմինը: Գոյություն ունի՞ հոգի: Ուղեղը և ներվային սխեման: «Հոգեկան» յերևույթների գիտական բացատրությունը: Կրոնի ուսմունքը հոգու անմահության և մարմնի անցավորության մասին:

Որգանները և յյուսվածքների կյանքի մասին գիտության կատարած վերջին հայտնագործությունների և կրոնական ուսմունքի միջև յեղած հակասությունները: Հոգեկան յերևույթների կախումն որգանիզմի վիճակից: Գուշ և յերազ:

Ի՞նչ է սպասում մեզ մահվանից հետո: Հանդերձյալ կյանքի տերտերական ուսմունքը: Այս ուսմունքի դասակարգային իմաստը:

Ի՞նչպես է յերևան յիկել կյանքը մեր յերկրի վերա: Գիտության յենթադրությունները, թե կյանքի սկզբնական ձևերը գոյացել են ծովի հատակում: Առաջին բջիջը և միաբջիջ որգանիզմները: Բարձր տիպի կենդանիների և բույսերի բացակայությունը յերկրի ամենահին հողաշերտերում: Կաթնասունների յերևան գալը: Մարդու և կենդանական աշխարհի արենակցական կապը: Մարդը և կապիկը մի ընդհանուր նախահորից: Ինչո՞ւ ներկայումս կենդանիները մարդիկ չեն ծնվում: Առաջին որգանիզմների եվոլյուցիան և տեսակների փոփոխությունն ըստ հանածո տվյալների:

Մարդու հանածո նախնիքները: Մարդու և կապիկ
արյան կազմի և կմախքի կառուցվածքի ընդհանուր
գիծը:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Կյանքի ծագման հարցը հակակրոնական պրոպա-
գանդային տեսակետից նույնքան կարևոր է, վորքան
աշխարհի «սկզբի» հարցը: Այս պարապմունքի ընթաց-
քում անհրաժեշտ է գլխավորապես ուշադրությունը
կենտրոնացնել այն տվյալների վրա, վորոնք ապա-
ցուցում են, թե ամեն կենդանի բան ծնունդ է առ-
նում անկենդան նյութից և վորչի ու մեռյալի մտա-
պատկերները պայմանական են: Կյանքի զարգացման
գիտական պատկերն ավետարանական պատմության
հետ բաղդատելով, անհրաժեշտ է նկատի ունենալ
տերտիրական այն ճարպիկ խորամանկությունները,
վորոնք ձգտում են ամեն տեսակ անհիմն պնդումների
և խեղաթյուրումների ոգնությունը համաձայնեցնել
գիտական տվյալներն ավետարանի հետ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Гурев—„Мироведение безбожника“, X գլ.:

Завадовский—„О коробке консервов и о проис-
хождении жизни на земле“.

Новикова—„Как наука разрушает веру в душу“,
հրատ. „Безбожник“-ի:

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“, 4-րդ
պարապմունք:

Завадовский—„Существует ли душа?“, հրատարակ.
„Безбожник“-ի:

Сементовский—„История органического мира на
земле“.

Рожков—„Живая и мертвая материя“.

Ярославский—„Библия для верующих и неверу-
ющих“, մասն I, V և IV գլ.:

Малинин—„История мира“, III—IX գլ.:

Заровнядный—„Беседы с деревенской молодежью“
II—V գրույցները:

Степанов—„О душе, об аде, рае и загробной
жизни“.

ԾՐԴ ՊԱՐԱՊՄՈՒՔ

Կրոնը յեվ բժեկականությունը

Խնչից և կախված մարդուս առողջությունը: Հի-
վանդությունը վորպես պատիժ մարդկանց մեղքերի
հայտնաբերվող աստվածային պատուհաս: Հնարավոր
է արդյոք մեղքերի թողության միջոցով հրաշագործ
բուժումներ կատարել (ընկնավորություն, դիվահարու-
թյուն, «կալուկապ», «աչքով տալ», «գել տալ»): Մաս-
նագետ—սրբերը, հեքիմները և բժշկականությունը:

Հրաշագործ սրբապատկերները, սրբազան իրերն
համբուրելը և հաղորդությունը վորպես վարակման
աղբյուրներ: Մաքրակենցաղ սրբերի մարմնի չփթեղուն
հավատը ընծայելը: Խնչ և ասում գիտությունը հի-
վանդությունների յերևան գալու և տարածվելու պատ-
ճառների մասին: Սոցիալական հիվանդությունները,

1003
1365

նրանց պատճառները և գիտականորեն բուժելու հը-
նարավորությունը: Մարդու կողմից հաղթահարված
հիվանդությունները: Պայքար ծերացման դեմ: Յերի-
տասարդացումը: Հնարավոր և արդյոք մեռելների հա-
րությունը:

ՄԵՔՈՒՎԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Սույն թիմայի նպատակն է պարզաբանել, թե
ինչպիսի վնասներ են տալիս կրոնը և կրոնական ծի-
սակատարություններն աշխատավորների առողջու-
թյանը: Պարապմունքի համար խնամքով պետք է
հավաքել տեղական նյութեր՝ կրոնական ծիսակատա-
րությունների միջոցով յեղած վարակման դեպքերի
մասին: Նույնպես պետք է ընդգծել, լուր հեքիմների
և տերտերների/բժշկության մի քանի պրիոմները կա-
րող են բացատրվի: Ներշնչումով և ինքնաներշնչումով:

ԴՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Страшн. „Борьба за здоровье-борьба с религией“
Путинцев. — „Происхождение религиозных празд-
ников“ (о святынях специалистов) Դրուխ 1.

Новикова. — Как наука разрушает веру в душу.
հրատ. „Безбожник“-ի.

Завадовский. — „Существует ли душа“.

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“ 5-րդ
պարագմունք:

Дмитриева. — „Темнота и суеверия“.

Демченко. — „Кто вылечит—знахар или доктор?“
Завадовский. — „Существует ли душа“ հրատ. „Без-
божник“-ի 1927 թ.:

ԵՐԻ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԷ

Հարկավոր է արդյոք ստածու ոգնությունը
գյուղացուն նրա սնկետության մեջ

«Աստծու վողորմությունը» և հողի բնական հատ-
կությունները: Հունձքն աստծուց կախում ունի՝ արդ-
յոք: Տերտերների սուտ դատողությունները հողի մա-
սին. (հողը ծնում է այն, ինչ աստվածն է հրամա-
յում): Ի՞նչ է ասում գիտությունը հողի մասին—հողի
վորակը, կազմությունը, մշակման յղանակները և
ժամանակը, պարարտացումը, վողորմումը և ցանքսա-
փոխությունը: Գյուղատնտեսության կոլլեկտիվացու-
մը: Տեխնիկան գյուղատնտեսության մեջ—բանվո-
րական ույժը և շարժիչները, ձին, ելեքտրականու-
թյունը, տրակտորը: Գյուղի և քաղաքի միջև յեղած
անդունդի վոշնչացումը գյուղատնտեսության մեքե-
նայացման և ելեքտրիֆիկացիայի միջոցով:

Ինչից են առաջանում քամին, անձրևը, կար-
կուտը և կայծակը: Յեղանակի գիտական նախագու-
շակումը և «տեր, դու լավ յեղանակ պարգևես» աղոթ-
քը: Յեղիա մարգարեն և ելեքտրականությունը: Բա-
րոմետր: Բնության վրա կատարվող գիտողություն-
ները:

Հողի խոնավության քանակը կանոնավորող յե-
ղանակները: Հողամշակման առանձին յեղանակներ

կիրառելով՝ հունձքը չորությունից կամ ավելորդ խոնավությունից պաշտպանելու միջոցներ, Անձրևի մեքենա: Անձրևի դեմ պայքարելու յեղանակներ: Կարկտահարության դեմ կիրառվող միջոցներ, շանթարգելք Պայքար կլիմայական ֆլասակար պայմանների դեմ և այդ պայմաններին հարմարվելը:

Հացահատիկը վորպես աստվածային պարզե: Գիծ խոտերը և ֆլասատունները վորպես սատանայի ծնունդ (ցորենը և վորումը): Գիտականորեն հացահատիկը վոջայլ ինչ է, յեթե վոջ մարդու ձեռքի աշխատանքի արդասիք:

Աղոթքը վորպես խոչնդոտ ֆլասատունների դեմ պայքարելու գործում:

Վայրի բույսերի բնական պայմանները: Բնական պայմանները և արհեստական ձեռնարկումները, վորոնք վորոշում են բույսերի հատկությունը: Ժառանգականությունը և բուծումը: Տերտերական պրոպագանդան վորպես ագրո-ոգնություն տարածման խոչնդոտ: Տերտերական խորհուրդների ֆլասակար դերը գյուղացիական տնտեսության մեջ: «Բույսերն աստծու ստեղծագործությունն են» տերտերական տեսակետը և սերմերի ու բույսերի նոր տեսակների առաջացնելու գործը (Միչուրինի և Բերբանկի փորձերը):

«Կենդանիներն աստծու արարածներ են» կրոնական տեսակետը:

Հնտանի կենդանիների ծագումը և տեսակները արհեստական ազնվացումը: Կենդանիների արհեստական առաջ բերման ու բազմացման յեղանակի կիրառումը: Գյուղացիական սնապաշտություններն անասունների հիվանդությունների առաջաց-

ման մասին—կալ ու կապ, աչքով տալ, «թուղթ առնել» ու հմայություն: Անասնաբուժությունը, աղոթքը և հեքիմությունը: Սրբերը վորպես կենդանիների հովանավորողներ: Կենդանիները վորպես մարդու բարեկամներ և թշնամիներ: Հունձքի բաժանումը հողագործի և նրա թշնամիների միջև (տերտեր, մորեխ, բուսաթիթեռ, մկներ և այլն): Աստծուն առկալելը խանգարում է տնտեսության բարձրացման գործին:

ՄԵՔՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Նախորդ թիմաներում պարզաբանելով այն խնդիրը, թե աշխարհն առաջ է յեկել առանց աստծու մասնակցության, թե աստված գոյություն ունի մարդկանց մտապատկերում միայն, այժմ մենք պետք է անցնենք տապալելու այն նախապաշարումն, ըստ վորի իբր թե գյուղացիական տնտեսությունն առանց աստծու ոգնության վարելն անհնարին է:

Մենք պետք է ցույց տանք, վոր վերջին ժամանակները բոլոր տնտեսական նվաճումներն ամենևին կարող չեն յեղել յերկնային այդ անգո ուժերի վորեւի աջակցությանը, վոր հողամշակման, հողի պտղավետության բարձրացման, խոնավության պահպանման, հացահատիկների մշակության, դաշտաբուծության, բանջարաբուծության և անասնաբուժության բնագավառներում ձեռք բերված բոլոր տնտեսական հաջողություններն ինքնին մարդկային նվաճումները արդասիք են հանդիսանում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՅԵՎ ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“ 6-րդ պարագմունքը.

Подъяловский Н. „Божеские послания и дела человеческих“ հրատ. „Долой неграмотность“-ի 1925 թ., 43 հջ.

„ „ „Голодный год и пройдоха-поп“ հրատ. „Долой неграмотность“-ի, 1925 թ. 48 հջ.

Торев М.—„Молебень или трактор“, հրատարակություն „Безбожник“-ի.

7-րդ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԲ

Ի՞նչպես յեվ ինչո՞ւ յե առաջացել մարդկանց
մեջ հավատքը

Կրոնական մտապատկերների բացակայությունը նախամարդու մոտ և զրա՝ նախնադարյան արտադրության պայմաններից բխող պատճառները, Տեխնիկայի աստիճանական զարգացումը, ժամանակավոր կանգ առնումները, Վերավորների և հիվանդների խնամքը, Մահվան հասկացողության զարգացումը, Մարմինը կառավարող յերկվորյակի (հոգու) իդեայի առաջացումը՝ աշխատանքի գործիքները կառավարող մարդունմանողությամբ, նախնադարյան անիմիզմի ամբողջումը՝ մահվան, յերազներին, ուշաթափություններին և հիվանդություններին ոխալ բացատրություն տալու հետևանքով, Հոգու արտաքին տեսքը և նրա

բնակավայրը մարմնում: Դասակարգային հասարակության առաջացումը, Հոգու իդեայի ոգտագործումը դասակարգային կովում՝ տիրող դասակարգի կողմից: Քուրմերը վորպես շահագործող դասակարգի ըսպապարկունք: Հանդերձյալ կյանքի մտապատկերների զարգացումն՝ ըստ թաղման ձևերի: Դժոխքի և դրախտի ուսմունքը վորպես ավելի ուշ ժամանակներին յերևույթ և հասարակության դասակարգային բաժանվածություն անդրադարձումն այնտեղ: Քրիստոնեական տեսությունները հոգու մասին: Նախնիքների պաշտամունքը: Տոտեմիզմ, Տոտեմիզմի մնացորդները քրիստոնեության մեջ (սուրբ հոգին ազավնու կերպարանքով, ավիտարանիչները կենդանիների կերպարանքով, Հիսուս-գառնուկ): Նախնիքների պաշտամունքի մնացորդները ժամանակակից գյուղում (տան վոգի, Վոլվլաթ): Հոգագործ ժողովուրդները և նրանց կրոնները: ԽՍՀՄ ժողովուրդների մեջ պահպանված ներկա հեթանոսական կրոնները: Բնության ուժերին՝ հոգին, արեգակին, կենդանիներին և բուսական աշխարհին ներկայացուցիչներին յերկրպագելը: Կրոնական որացույցը գյուղացու տնտեսության և կենցաղի մեջ: Յերկնային և յերկրային միապետությունները: Կապիտալի միահեծան իշխանությունը և աստվածային ամենակարողությունը:

ՄԵՔՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Ներկա պարագմունքի ընթացքում հարկավոր և վորոշակի պարզաբանել, վոր կրոնը մարդուս բնածին հատկությունը չի, վոր սկզբնական ժամանակներում

նախամարդիկ բոլորովին կրոն չեն ել ունեցել: Մենք պետք է ընդգծենք, վոր կրոնը մեքենաբար մեկի գլխից մյուսի գլուխը փոխադրվող մի բան չէ, վոր նա սերտորեն շաղկապված է մարդկանց արտադրական հարաբերությունների ու նրանց պայմանների հետ: Կարճ ասած, մենք պետք է բաց անենք կրոնի սոցիալական արմատները: Մենք պետք է մատնանշենք այն նյութական պատճառները, վորոնք ծնունդ են տվել աստծու մասին յեղած առաջին մտապատկերներին նախամարդու գիտակցության մեջ: Այնուհետև թեթեւակի կերպով պետք է խորանանք նախամարդու գոյության պատմության մեջ և ցույց տանք, թե ինչպես, հասարակական պայմանների և մարդկային գոյության հասարակական ձևերի փոփոխության զուգընթաց փոխվել են նաև նրանց մտածողության ձևերը և շրջապատի աշխարհի մասին ունեցած հայացքները: Անհրաժեշտ է ավելի մանրամասնորեն կանգ առնել այն հարցի վրա, թե դասակարգային հասարակության առաջացման հետ միասին՝ ինչպիսի դեր սկսեց խաղալ հոգու և հանդերձյալ կյանքի իդեան դասակարգային պայքարում: Անհրաժեշտ է բաց անել շահագործող դասակարգին սպասարկող քուրմերի դերը: Հստակ ուղադրություն պետք է դարձնել նախնադարյան հավատալիքների ու քրիստոնեության բաղդատության և կրոնի անհետացած ձևերից ժամանակակից սոփոսությունների ու ծիսակատարությունների մեջ պահպանված ֆնացրոզների վրա:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Степанов.—„Очерк развития религиозных верований“ (ամբողջ գիրքը):

Путинцев.—„Происхождение религиозных праздников“.

Кунов Г.—„Возникновение религии и веры в бога“, Գլուխ 1—5:

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“ 7-րդ պարագիծներ:

Ярославский.—„Как родятся, живут и умирают боги“, Գլուխ 1—5:

„ „ „Религия и РКП“ հջ 12—16:

Заровнядный.—„Беседы с деревенской молодежью“ 6-րդ զրույցը:

Ց-ՐԴ ՊԱՐԱԳՄՈՒՆԷ

Քրիստոնեությունը յեվ վոչ քրիստոնեական կրոններ

Քրիստոնեությունն ու նրա դերը ժամանակակից հասարակության մեջ: Քրիստոնեությունը վորպես կապիտալիստական պետությունների մեջ տիրապետող կրոն: Քրիստոնեության դասակարգային բռնությունը և նրա ուսմունքը մերձավորին սիրելու, համբերատարության, հեղուկության և այլ-ինչի իրենցիկ մասին: Աշխատավորական հարցն ըստ ավետարանի և

կիրառելով՝ հունձքը չորությունից կամ ավելորդ խոնավությունից պաշտպանելու միջոցներ: Անձրևի մեքենա: Անձրևի դեմ պայքարելու յեղանակներ: Կարկտահարության դեմ կիրառվող միջոցներ: շանթարգել: Պայքար կլիմայական ֆլասակար պայմանների դեմ և այդ պայմաններին հարմարվելը:

Հացահատիկը վորպես աստվածային պարգև: Գիծ խոտերը և ֆլասատունները վորպես սատանայի ծնունդ (ցորենը և վորումը): Գիտականորեն հացահատիկը վոչ այլ ինչ է, յեթե վոչ մարդու ձեռքի աշխատանքի արգասիք:

Աղոթքը վորպես խոչնդոտ ֆլասատունների դեմ պայքարելու գործում:

Վայրի բույսերի բնական պայմանները: Բնական պայմանները և արհեստական ձեռնարկումները, վորոնք վորոշում են բույսերի հատկությունը: Ժառանգականություն և բուծում: Տերտերական պրոպագանդան վորպես ագրո-ոգնության տարածման խոչնդոտ: Տերտերական խորհուրդների ֆլասակար դերը գյուղացիական տնտեսության մեջ: «Բույսերն աստծու ստեղծագործությունն են» տերտերական տեսակետը և սերմերի ու բույսերի նոր տեսակներ առաջացնելու գործը (Միչուրինի և Բերբանկի փորձերը):

«Կենդանիներն աստծու արարածներ են» կրոնական տեսակետը:

Ընտանի կենդանիների ծագումը և տեսակները արհեստական ազնվացումը: Կենդանիների արհեստական առաջ բերման ու բազմացման յեղանակի կիրառումը: Գյուղացիական սնապաշտություններն անասունների հիվանդությունների առաջաց-

ձան մասին—կալ ու կապ, աչքով տալ, «թուղթ տանել» ու հմայություն: Անասնաբուժությունը, աղոթքը և հեքիմությունը: Սրբերը վորպես կենդանիների հովանավորողներ: Կենդանիները վորպես մարդու բարեկամներ և թշնամիներ: Հունձքի բաժանումը հողագործի և նրա թշնամիների միջև (տերտեր, մորեխ, բուսաթիթեռ, մկներ և այլն): Աստծուն ակնկալելը խանգարում է տնտեսության բարձրացման գործին:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Նախորդ թիմաներում պարզաբանելով այն խնդիրը, թե աշխարհն առաջ է յեկել առանց աստծու մասնակցության, թե աստված գոյություն ունի մարդկանց մտապատկերում միայն, այժմ մենք պետք է անցնենք տապալելու այն նախապաշարումն, ըստ վորի իբր թե գյուղացիական տնտեսությունն առանց աստծու ոգնության վարելն անհնարին է:

Մենք պետք է ցույց տանք, վոր վերջին ժամանակների բոլոր տնտեսական նվաճումներն ամենեկին կարոտ չեն յեղել յերկնային այդ անգո ուժերի վորեւի աջակցությանը, վոր հողամշակման, հողի պտղավետության բարձրացման, խոնավության պահպանման, հացահատիկների մշակության, դաշտաբուծության, բանջարաբուծության և անասնաբուծության բնագավառներում ձեռք բերված բոլոր տնտեսական հաջողություններն ինքնին մարդկային նվաճումների արգասիք են հանդիսանում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՅԵՎ ԽՄԲԱԿԻ
ԱՆԴՈՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“ 6-րդ պարագմունքը.

Подъяловский Н. „Божеские послания и дела рук человеческих“ հրատ. „Долой неграмотность“-ի 1925 թ., 43 հջ.

„ „ „Голодный год и пройдоха-поп“ հրատ. „Долой неграмотность“-ի, 1925 թ. 48 հջ.

Торев М.—„Молебень или трактор“, հրատարակութիւն „Безбожник“-ի.

7-րդ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԷ

Ի՞նչպէս յեվ ինչո՞ւ յե առաջացել մարդկանց
սեջ հավատք

Կրօնական մտապատկերներ ըացակայութիւնը նախամարդու մոտ և դրա՝ նախնադարյան արտադրութեան պայմաններից բխող պատճառները, Տեխնիկայի աստիճանական զարգացումը, ժամանակավոր կանգ առնումները, Վիրավորների և հիվանդների խնամքը, Մահվան հասկացողութեան զարգացումը, Մարմինը կառավարող յերկվորյակի (հոգու) իդեայի առաջացումը՝ աշխատանքի գործիքները կառավարող մարդունմանողութեամբ, Նախնադարյան անիմիզմի ամբողջումը՝ մահվան, յերազներին, ուշաթափութիւններին և հիվանդութիւններին ոխալ բացատրութիւնտալու հետևանքով, Հոգու արտաքին տեսքը և նրա

բնակավայրը մարմնում, Դասակարգային հասարակութեան առաջացումը, Հոգու իդեայի ոգտագործումը դասակարգային կովում՝ տիրող դասակարգերի կողմից, Քուրմերը վորպես շահագործող դասակարգի ըսպառարկուները, Հանդերձյալ կյանքի մտապատկերների զարգացումը՝ ըստ թաղման ձևերի, Դժոխքի և դերախտի ուսմունքը վորպես ավելի ուշ ժամանակներ յերևույթ և հասարակութեան դասակարգային բաժանվածութեան անդրադարձումն աշխտեղ, Քրիստոնեական տեսութիւնները հոգու մասին, Նախնիքները պաշտամունքը, Տոտեմիզմ, Տոտեմիզմի մնացորդները քրիստոնեայութեան միջ (սուրբ հոգին աղավնու կերպարանքով, ավետարանիչները կենդանիների կերպարանքով, Հիսուս-գառնուկ), Նախնիքները պաշտամունքի մնացորդները ժամանակակից գյուղում (տան վոգի, Տղուլաթ), Հողագործ ժողովուրդները և նրանց կրօնները, ԽՍՀՄ ժողովուրդների մեջ պահպանված ներկա հեթանոսական կրօնները, Բնութեան ուժերին, հողին, արեգակին, կենդանիներին և բուսական աշխարհի ներկայացուցիչներին յերկրպագելը, Կրօնական որացույցը գյուղացու տնտեսութեան և կենցաղի մեջ, Յերկնային և յերկրային միապետութիւնները, Կապիտալի միահեծան իշխանութիւնը և աստվածային ամենակարողութիւնը:

ՄԵՔՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆԲՆԵՐ

Ներկա պարագմունքի ընթացքում հարկավոր և վորոշակի պարզաբանել, վոր կրօնը մարդու բնածին հատկութիւնը չի, վոր սկզբնական ժամանակներում

նախամարդիկ բոլորովին կրոն չեն ել ունեցել: Մենք պետք է ընդգծենք, վոր կրոնը մեքենաբար մեկի գլխից մյուսի գլուխը փոխադրվող մի բան չի, վոր նա սերտորեն շաղկապված է մարդկանց արտադրական հարաբերությունների ու նրանց պայմանների հետ: Կարճ ասած, մենք պետք է բաց անենք կրոնի սոցիալական արմատները: Մենք պետք է մատնանշենք այն նյութական պատճառները, վորոնք ծնունդ են տվել աստծու մասին յեղած առաջին մտապատկերներին: Նախամարդու գիտակցության մեջ: Այնուհետև թեթեւակի կերպով պետք է խորանանք նախամարդու գոյության պատմության մեջ և ցույց տանք, թե ինչպես, հասարակական պայմանների և մարդկային գոյության հասարակական ձևերի փոփոխության զուգընթաց փոխվել են նաև նրանց մտածողության ձևերը և շրջապատի աշխարհի մասին ունեցած հայացքները: Անհրաժեշտ է ավելի մանրամասնորեն կանգ առնել այն հարցի վրա, թե դասակարգային հասարակության առաջացման հետ միասին՝ ինչպիսի դեր սկսեց խաղալ հոգու և հանգերձյալ կյանքի իդեան դասակարգային պայքարում: Անհրաժեշտ է բաց անել շահագործող դասակարգին սպասարկող քուրմերի դերը: Հստակ ուղադրություն պետք է դարձնել նախնադարյան հավատալիքների ու քրիստոնեության բազմազանության և կրոնի անհետացած ձևերից ժամանակակից սոցիոլոգիաների ու ծիսակատարությունների մեջ պահպանված մնացորդների վրա:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Степанов.—„Очерк развития религиозных верований“ (ամբողջ գիրքը):

Путинцев.—„Происхождение религиозных праздников“.

Кунов Г.—„Возникновение религии и веры в бога“, Գլուխ 1—5:

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“ 7-րդ պարագմունքը:

Ярославский.—„Как родятся, живут и умирают боги“, Գլուխ 1—5:

„ „ „Религия и РКП“ ԿՁ 12—16:

Заровнядный.—„Беседы с деревенской молодежью“ 6-րդ գրությունը:

ՑՐԴ ՊԱՐԱՊՄՈՒՅԷ

Քրիստոնեությունը յեվ վոչ քրիստոնեական կրոնները

Քրիստոնեությունն ու նրա դերը ժամանակակից հասարակության մեջ: Քրիստոնեությունը վորպես կապիտալիստական պետությունների մեջ տիրապետող կրոն: Քրիստոնեության դասակարգային բռնությունը և նրա ուսմունքը մերձավորին սիրելու, համբերատարության, հեղության և այլ խնդիրների մասին: Աշխատավորական հարցն ըստ ավետարանի և

ժամանակակից դասակարգային պայքարը: Խոչ դեր
և խաղում յեկեղեցին ճշգրիտ դասակարգերին շահա-
գործողներին դեմ պայքարելուց յետ կացնելու գործում:
Յեկեղեցու քաղաքական, տնտեսական, կրթական և
այլ տիպի կազմակերպությունները: Իշխանություն
գլուխ կանգնած քրիստոնեական կուսակցություննե-
րը և նրանց քաղաքականությունը: Քրիստոնեություն-
ը և ֆաշիզմը: Քրիստոնեական յեկեղեցու թշնամա-
կան վերաբերմունքը ԽՍՀՄ հանդեպ:

Վոչ-քրիստոնեական կրոնները և նրանց շահա-
գործողական ելությունը: Մահմեդականությունը, նրա
որենքները և այդ որենքների նշանակությունը: Մա-
նավոր սեփականություն, շահագործող դասակարգերի
տիրապետության և հին կանոնների սրբագործումը:
Համխալածությունն ու նրա հակահեղափոխական նշա-
նակությունը: Մահմեդականությունը վորպես հա-
կահեղափոխության գործիք Թուրքիայում և Արևելքի
այլ յերկրներում: Մահմեդականությունը ԽՍՀ Միու-
թյան մեջ վորպես զենք թաթարական, թուրքմենա-
կան և այլ ազգությունների նացիոնալիստական բուր-
ժուազիայի ձեռքին՝ Խորհրդային իշխանության և նը-
րա ազգային ու տնտեսական քաղաքականության դեմ:

Բուդդայական կրոնը: Նրա շահագործողական ե-
լությունը: Բուդդայական կրոնի ոգտագործումն անդ-
լիացիների կողմից Հնդկաստանում:

Յեբրայական կրոնը վորպես հրեյա աշխատավո-
րությանը բուրժուազիային յենթարկելու միջոց: Յեբ-
րայական կրոնի պատվիրանների և պատգամների շա-
հագործողական նշանակությունը: Յեբրայական, քրիս-
տոնեական, մահմեդական և այլ կրոնների սերտ կա-

պը հեղափոխական շարժման դեմ պայքարելու գոր-
ծում: Կրոնը վորպես գաղութային բռնագրավման գոր-
ծիք: Գաղութներ հետամտելն իմպերիալիստների կող-
մից: Կրոնի ակտիվ դերը գաղութներ նվաճելու գոր-
ծում: Միախնարությունը, նրա կազմակերպություն-
ները և հակահեղափոխական ելությունը: Միսիոնար-
ների գործունեությունը Զինաստանում: Ամեն տեսակ
կրոնների աջակցությունը գաղութների թալանման
գործին: Ազգային յերկպառակության հրահրումը վոր-
պես միջոց թուլացնելու բոլոր ազգությունների աշխա-
տավորների դաշինքը՝ կապիտալիստների դեմ նրանց
մղած պայքարում: Կրոնը և ազգային յերկպառակու-
թյունը: Կրոնի դերն Անդրկովկասի ազգային յերկպա-
ռակությունների և ընդհարումների մեջ՝ 900-ական
թվականներից մինչև խորհրդայնացումը: Կրոնը վոր-
պես զենք իմպերիալիստների ձեռքին ԽՍՀ Միության
դեմ: Լուսավորչական յեկեղեցու և դաշնակցության
դեկավար դերը հայ-թուրքական ընդհարումների ժա-
մանակ: Նրանց սերտ դաշինքը Խորհրդային Հայաս-
տանի դեմ պայքարելու գործում:

Անաստվածական շարժումը կապիտալիստական
յերկրներում: Պրոլետարական անաստվածներն արտա-
սահմանում: Պրոլետարական ազատամիտների ինտեր-
նացիոնալը: Անաստվածների պայքարը բոլոր տեսակի
կրոնների դեմ:

ՄԵՓՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Ներկա թիմայի նպատակն է ցույց տալ, վոր բո-
լոր տեսակի կրոնները բուրժուազիայի տիրապետու-
թյան ամենահզոր զենքն են հանդիսանում: Անհրա-

ժեշտ և մատնանշել այն հանգամանքը, թե ինչպես բոլոր տեսակի կրոններն ել ոգտագործվում են կապիտալիստների գաղութային քաղաքականության մեջ և բանվորական շարժման ու ԽՍՀ Միության դեմ պայքար մղելու գործում: Լավ կլինի սույն թեման մշակել փաստական նյութերի հիման վրա, ոգտագործելով նաև լրագրական հաղորդագրությունները:

Պարապմունքի ընթացքում վերլուծության և յենթարկվում քրիստոնեական, մահմեդական, յեբրայական և այլ կրոնների դերը: Անհրաժեշտ և մատնանշել, վոր կրոնների տարբեր արտաքինի տակ թագնւմ և մեկ ընդհանուր ելութուն, դա այն և, վոր նրանք բոլորն ել սպասարկում են տիրող դասակարգերին: Ներկա թեմայով ունենդիրները պետք և հանգեն այսպիսի մի յեղրակացության—բոլոր տեսակի կրոններն ել իրենց կատարած դերով միևնույնն են, լավ և վատ կրոններ չկան: Այդ պատճառով ել անաստվածները պայքարում են բոլոր տեսակի կրոններին դեմ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Шейнман.—„Бог и капитал“, հրատ. „Прибой“—ի I, II, V, և VI գլուխները:

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“ 8-րդ պարապմունքը:

„Антирелигиозник“, հանդեսը, № 2 1926 թ. „Церков и международное рабочее движение“ հոդված:

Элиашевич.—„Религия на службе капитала“ հրատ. „Прибой“—ի 1926 թ.:

9-րդ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԷ

Յեղեղ և արդյո՞ք քրիստոս յեվ ի՞նչպես և յերեվան յեկել քրիստոնեությունը

Քրիստոսի մասին ավետարանում բերված վկայությունների հակասական բնույթը: Քրիստոսի կյանքին վերաբերվող ավետարանական պատմվածքների պատմական և աշխարհագրական սխալները: Քրիստոսին վերաբերվող վկայությունների բացակայությունը 1 դարի աշխարհիկ գրողների գործերում: Քրիստոսի մասունքների (պատմուճանի, մեխի, խաչի բեկորի, գեղարդի և այլն) բաղմամբիվ պատմական կեղծիքները: Քրիստոսի մասին արված մարգարեյությունների ստույգությունը: «Քրիստոս» բառի նշանակությունը: Աստուծու վորդու և տառապող աստուծու գաղափարը վորպես փոխառություն հեթանոսական պատմություններից: Հեթանոսական աստվածությունները: Սաչի յերկըրպագության ծագումը: Հաղորդության խորհրդի ծագումը: Հեթանոսական աստվածների ծննդյան, մահվան և հարության տոները: Նախաքրիստոնեական «հայրմեր»-ը: Հին յեբրայական ավանդները քրիստոնեության նախորդներն են: Հրեյա ժողովրդի կործանումը Հոռմի միջոցով՝ վորպես աստուծու վորդու գալստյան առասպելին ծնունդ տվող պայման: Հոռմեյական կայսրության ստրկական տընտեսության քայքայումը: Հոռմեյական հասարակության բոլոր խավերին համակողանկման տրամադրությունները (մոլորվածություն, փրկիչ աստվածների վորոնում, դյուրահավատություն, հրաշքի ծարավ) և

Այս հողի վրա տառապող աստծու, աշխարհի փրկչի առաապիլի յերևան գալը: Նախնական քրիստոնեական համայնքներ: Մեզ ժամանակակից աղանդավորական պատմվածքների չափազանցութուններն այդ համայնքների կոմունիստական կազմի մասին:

Քրիստոնեությունից պետական կրոն դառնալը և մոտ 2000 տարի շահագործողներին սպասարկելը:

Քրիստոնեություն մուտքը Հայաստան:

ՄԵՔՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Սույն թեմայի նպատակն է ցույց տալ, Վոր քրիստոսը, վորպես պատմական անձնավորություն, գոյություն չի ունեցել, վոր նրա մասին գոյություն ունեցող պատմությունները, հյուսվել են հեթանոսական դիցաբանությունների որինակով և լայն տարածումն են գտել հոռմեական կայսրության ընդհանուր անկման շնորհիվ: Հարկավոր է առանձին մանրամասնություններ կանգ առնել քրիստոսի մասունքների կեղծիքի վրա, ցույց տալու համար, թե ինչպիսի զգուշություն պետք է վարվել քրիստոսի վերաբերյալ «պատմական» վկայությունների հետ: Առանձին ուշադրություն պետք է նվիրել նաև քրիստոսի մասին գոյություն ունեցող մարգարեությունների քննադատությունը, քանի վոր հավատացյալների մեջ այդ մարգարեությունները մեծ ժողովրդականություն են վայելում: Հոռմի եկոնոմիկան և իդեոլոգիան պետք է շոշափել ընդհանուր դժերով միայն: Իսկ ավետարանական պատմություն համար որինակ հանդիսացող հեթանոսական պատմվածքների վրա հարկավոր է ավելի մանրամասն

Հանգ առնել, ըստ ամենայնի ակնառու. կերպով ցույց տալու համար, թե ինչպես առանց պատմական քրիստոսի յի կարող եր հյուսվել ավետարանական պատմությունը, քրիստոնեական իդեոլոգիայի այդ կորիզը: Ի վերջո, վորպես հակակշիռ առաջին քրիստոնյաների կոմունիզմին վերաբերյալ աղանդավորական պատմվածքների, պետք է ընդգծել այս չափազանցությունների հետադիմական բնույթը և առաջին քրիստոնեական համայնքներին կոմունիզմ վերագրելու պնդումների անհիմնությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Происхождение христианства, его социальные корни“, „Жил ли христос“ տես „Антирелигиозник“ ժուրնալի 1926 թ. № 12-ում ղեկողված կոնսպեկտները:

„Происхождение христианского культа“—տես „Антирелигиозник“ ժուրնալի 1927 թ. № 1-ում ղեկողված կոնսպեկտը:

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“, 9-րդ պարագմունքը:

Ярославский.—„Как родятся, живут и умирают боги“, Դուլիս 7—8:

А. Логинов.—„Легенда о христе. Урсынович С. „Рождество“, տես „Безбожник“ 1926 թ. № 50: Лобачев.—„Правда о христе и христианстве“.

10-րդ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԲ

Ովքե՛ր եմ աղանդավորները

Ինչո՞ւ յեր ցարական կառավարությունը հետապնդում և զանդավորներին: Ո՞ւմ ոգտին են աշխատում աղանդավորները ներկայումս: Աղանդավորական վերնախավի սոցիալական կազմը: Կուլակները վորպես աղանդավորական շարժման գլխավոր ղեկավարներ: Միջակ ու չքավոր գյուղացիությունը վորպես աղանդավորների կողմից ղեկավարվող մասսա: Ուղղափառ յեկեղեցու հեղինակություն անկումը, հակակրոնական և քաղ-կրթական աշխատանքը մասսաների ակտիվության աճման չափով ծավալելու անկարելիությունը, կուլակների դերքի մասնակի ամրացումը և գյուղի կոոպերացիան անբավարարությունը վորպես աղանդավորության աճմանը նպաստող պայմաններ: Թշնամիներին չընդդիմադրելու մասին աղանդավորների կողմից կարգացվող քարոզների ֆուսսակարությունը: Աղանդավորների թափառումները քաղաքացիական կռիվների ժամանակ: Աղանդավորական առանձին առաջնորդների և աղանդավորական խմբակցությունների հակահեղափոխական գործունեությունն ուրիշականեր: Աղանդավորությունը և յերկրի պաշտպանությունն զործը: Թշնամիներին չընդդիմադրելու աղանդավորական ուսմունքը վորպես հեղափոխության նշվածումների դավաճանում: Ո՞ւմն և ձեռնտու այդ ուսմունքը ներկայումս: Զինվորական ծառայությունից և հարկատվությունից հրաժարվելը: Բոյկոտը Խորհրդային դպրոցի դեմ: Խորհրդային տնտեսական և կոոպե-

րատիվ կազմակերպություններին իրենց սեփական տնտեսական և կոոպերատիվ միությունները հակադրելու ցանկություն: Աղանդավորական առաքինությունների՝ «Ժուժկալություն», «կուլտուրականություն», «սակավապետություն» և «աշխատասիրություն» հետադիմական նշանակությունը: Աղանդավորներին կապն արտասահմանյան բուժուղիայի հետ: Կեղծ-սոցիալիստական լոզունգներով մասսաներին խաբելու աղանդավորական միորձերը: Ի՞նչպես պայքարիլ աղանդավորության դեմ: Աղանդավորությունը շերտավորման յեթարկելու աշխատանք: Հակալրոնական պրոպագանդա աղանդավորների մեջ:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Այս պարապմունքի նպատակն է՝ ծանոթանալ ժամանակակից աղանդավորական շարժման բնույթի և պատճառների հետ և բացահայտել աղանդավորական «կոմունիզմի» ու աղանդավորական պրոպագանդայի հետադիմական դերը: Առանձնապես պետք է ընդգծել, վոր աղանդավորական շարժման ֆուսսակարությունը Խորհրդային և կուսակցական կազմակերպություններին իրենց սեփական միությունները հակադրելու մեջ է: Պրոլետարական ղեկավարությունից դուրս հանված այս միությունները հանդիսանում են հակախորհրդային քաղաքական հոսանքների գործիք: Աղանդավորներին կտրվածությունը ջլատում է մեր աշխատավորության քաղաքական միասնականությունը: Պետք է պարզաբանել, վոր աղանդավորությունը համառոտ և առանձին սոցիալական մի խմբավորություն չէ, ուստի

և սխալ և նրան միանգամայն հակահեղափոխական երբի հետ նույնացնել, կամ թե չե հեղափոխական գույններով պնդել:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Лукачевский—„Сектантство прежде и теперь“.

Путинцев—„Современное сектантство“, տես „Антирелигиозник“-ի 1926 թ. №№ 4 և 6-ում զետեղված հոդվածները:

„—„Движущие силы сектантства“, տես „Безбожник“ № 26.

„—„Сектантство и антирелигиозная пропаганда“ բրոշյուրը:

„Тезисы антирелигиозного совещания“, տես „Антирелигиозник“ № 8, 1926 թ.:

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“, 10-րդ պարամունքը:

Ярославский—„Религия и РКП“, ԿԶ 35—37:

Путинцев—„Сектантские вожди и их роль в русских революциях“, տես „Безбожник“, 1926 թ. №№ 44 և 45-ում զետեղված հոդվածները:

„Безбожник“ ժուրնալի 1926 թ. № 19—20:

11-րդ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԲ

Գյուղի սոցիալիստական շինարարությունը
յեվ կրոնը

Գյուղի դասակարգային հակասությունները և Վրոնական կազմակերպությունների դերը դասակարգային կռիվում:

Պրոլետարական դիկտատուրայի որոք իրենց գոյությունը պահպանած բուրժուական տարրերի գործունեության մասնակի-և ժամանակավոր աշխուժացումը: Նրանց թշնամական վերաբերմունքը դեպի սոցիալիզմի կառուցումը:

Յեկեղեցու դերը վորպես բուրժուական շահագործող տարրերի տրամադրությունների իդեյական արտահայտչի:

Յեկեղեցին վորպես սոցիալիստական շինարարության գործում խորհրդային իշխանության վրա հակադրող կազմակերպչական կենտրոն:

խորհրդային իշխանության ազգային քաղաքականությունը վորպես սոցիալիստական շինարարությունն ապահովող պայման: Կրոնը վորպես ազգային ատելություն հրահրելու, զանազան ազգերի աշխատավորների մեջ յերկպառակության սերմեր ցանկելու և աշխարհով սոցիալիստական շինարարությունը թուլացնելու գործիք:

Կուլակների և նեպմանական բուրժուազիայի դերը գյուղում: Աղանդավորական քարոզիչների գործունեությունը՝ խորհրդային իշխանության սոցիա-

լիստական ձեռնարկումները գյուղում քանդիլու ուղղությամբ:

Յեկեղեցական կազմակերպության և աղանդավորական վերնախավի կապը համաշխարհային բուրժուազիայի հետ: Կապիտալիստական ռեժիմի մնացորդները պահպանելու նպատակով այդ խավերի կողմից մղվող պայքարը պրոլետարական դիկտատուրայի ժամանակ: Յեկեղեցական—տերտերական և աղանդավորական շարժման աշխուժացման պատճառներն ու պայմանները գյուղում: Մեքենայացումն ու ինդուստրացումը վորպես գյուղական միջավայրի կրոնական տրամադրությունները տարրալուծելու նախադրյալ: Կոոպերացիան վորպես սոցիալիզմի ուղի, և տերտերական զոդումը նեպոմանների հետ կոոպերացիայի դեմ պայքարելու համար: Գյուղական տնտեսությունը բարձրացնելու և գյուղացու նյութական դրությունը բարձրացնելու ուղղությունը՝ խորհրդային իշխանությունը սոցիալիստական ձեռնարկումները:

Աստուծո վորոքմությանն ապավինելու տերտերական ագիտացիան: Խորհրդային բժշկությունը և տերտերական կախարդությունը: Խորհրդային զպրոցը և տերտերները: Պրոլետարական տնտեսման ռեժիմը և կրոնի վրա կատարվող ծախսերը: Անաստվածությունը վորպես սոցիալիզմի կառուցման ուղին հարթող գործիք:

ՍԵՅՈՒԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Այս պարագմունքի նպատակն է պարզաբանել վոր կրոնը, վորի գոյությունը բուրժուական հաս-

քակություն մեջ հարկավոր էր շահագործման նկատառումներով, մեղ մոտ, ԽՍՀ Միություն մեջ, սոցիալիզմի կառուցման վիթխարի մի արգելակ է հանդիսանում: Այս թեմայի համար առանձին բրոշյուրներով գրականություն չկա. իսկ հողվածային նյութ բավական քանակությամբ կարելի չէ գտնել «Безбожник» թերթում և «Антирелигиозник» հանդեսում: Ժամանակակից կրոնական կազմակերպությունների հետադիմական ելությունը պարզաբանելուց բացի, անհրաժեշտ է նաև մատնանշել, վոր աշխատավորների կրոնամոլությունն ինքնըստինքյան, հակառակ նշանց իսկ կամքին, սոցիալիզմ կառուցելու արգելակ է հանդիսանում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Путинцев.— „Гражданская война, нэп и религия“ Sև „Антирелигиозник, № 11, 1926 թ.:

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антирелигиозный учебник“, 11-րդ պարագմունք

Лукачевский.— „Борьба за середняка и антирелигиозная пропаганда“, Sև „Безбожник, թերթ, № 28, 1926 թ.:

Сарабянов.— „Социалистическое строительство и религия“, Sև „Безбожник, թերթ, № 28, 1926 թ.:

12-րդ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԲ

Կրոնը յեվ գյուղական կենցաղը

Կրոնը վորպես գյուղացիական կենցաղի միջոց՝ ճորտային հարաբերություններն ամրապնդելու միջոց:

Կրոնը կենցաղում վորպես նոր կյանք կառուցելու արգելակ: Հնի նվիրականություններ: Յերկյուղած վերաբերմունք հանդեպ հինն ու ավանդականը:

Հայրերի և զավակների դրությունը գյուղացու ընտանիքում, ստրկական բարյացակամություն հանդեպ ավագը, իրավազրկություն և ընկճվածություն:

Մարդու և կնոջ դրությունը գյուղացու ընտանիքում—կինը վորպես ստրուկ, ծեծի որինականությունը, ամուսնական տերրոր, կնոջ տաժանակիր ու ընկճված վիճակը, ծանրաբեռնվածությունը:

Տղամարդու և կնոջ դրությունը գյուղական հասարակության մեջ նախքան հեղափոխությունը—կինը վորպես ստորին կարգի արարած՝ տղամարդու համեմատությամբ, ամբարտավան և արհամարհական վերաբերմունք «կնկա» հանդեպ և վերջինիս իրավազրկությունը գյուղական հասարակության մեջ հին ու ժամի ժամանակ:

Կրոնի դերը գյուղական կենցաղում վորպես տնտեսության հետաձգյալ ձևերի ու յեղանակներով ամրացման միջոց: Կրոնա-հողագործական որացույցը, հավատալիքները և հմայությունները գյուղատնտեսության բնագավառում և նրանց մշասակար ազդեցությունը:

Յեկեղեցական կանոնները գյուղական կենցաղում և նրանց մշասակար ու հետադիմական դերը: Յեկեղեցական տոները վորպես կրոնական հաշիշի առավելագույն ծավալման միջոցներ: Յեկեղեցական տոների կործանարար ու կորստաբեր բնույթը և խափանիչ դերը գյուղատնտեսության զարգացման գործում: Տոները վորպես վորկրամոլություն, հարբեցողություն, խուլիգանություն, տուր ու դժվոցի ու սպանություն որեր և նրանց բթացուցիչ նշանակությունը:

Հեղափոխական տոները վորպես կրոնական հաշիշից գյուղն ազատագրելու միջոց, վորպես նոր կյանքի կառուցման մեջ ակտիվ մասնակցություն ունենալու հնարավորությունը պայմանավորող տրամադրություններն ամրապնդելու միջոց:

Նոր կենցաղը վորպես անաստվածության գործոն: Նոր կենցաղի իդեաները քարոզելով պայքար մղել կենցաղային հետաձգյալ ձևերի դեմ: Նոր կենցաղի կենսագործումը վորպես միջոց ազատագրելու գյուղացու գիտակցությունը բոլոր տեսակի նախապաշարունակներից և ֆանտաստիքական մտապատկերներից՝ տնտեսության և ընտանեկան ու հասարակական կենցաղավարության հարցերում:

Կրոնը վորպես կենցաղի հին ձևերն ամրապնդող միջոց, անաստվածությունը վորպես գյուղացու ընտանեկան և հասարակական կենցաղավարության պայմաններում գեղջկական համառ անշարժություն, հնապաշտության և ռուսիայի դեմ պայքարելու գինը:

ՄԵՐՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Այս պարապմունքի նպատակն է մատնանշել այն ֆնասը, վոր հասցնում է կրոնը գյուղական կենցաղին: Առանձնապես պետք է ընդգծել այն հանգամանքը, վոր կրոնապաշտութունն ու առողջ կենցաղավարությունը անհամատեղելի յերևույթներ են, վոր ինչքան ել ձգնեն աղանդավորները խաբել գյուղացիներին կենցաղի առողջացման իրենց փորձերովը, նրանք այնուամենայնիվ շարունակում են մնալ կենցաղավարության առողջապահական պայմանների և գիտության խավարամոլ հակառակորդներ: Անհրաժեշտ է մանրամասնորեն կանգ առնել այն ձեռնարկումների վրա, վոր կիրառում է խորհրդային իշխանությունը գյուղացիության կենցաղի բարելավման գործում: Հարկավոր է մատնանշել, վոր այդ բնագավառում, աղանդավորները խորհրդային իշխանության թշնամիներն են հանդիսանում, քանի վոր գյուղացիության արթնացող գիտակցությունն ուղղում են կրոնական հունով: Հարկավոր են պարզաբանել, վոր ժուժկալ ու վայելուչ կենցաղավարության վերաբերյալ աղանդավորական բոլոր զրույցները սոսկ հրապուրիչ միջոցներ են գյուղացիական մասսային կուլակների ազդեցությանը յենթարկելու համար:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Лукачевский. — „Религия и новый быт“ — տես „Безбожник“ թերթը, № 6 1926 թ. „Антирелигиоз-

ник», հանդեսի 1927 թ. № 2-ում զետեղված կոնսպեկտը — „Женщина и религия“.

Гурев — „Антирелигиозная хрестоматия“ 8-րդ քաժին — „религия и нравственность“.

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„Крестьянский антерелигиозный учебник“, 12-րդ պարապմունքը:

Степанов — „Мысли о религии“, 5-րդ, 6-րդ և 7-րդ կետերը:

Невский — „Праздники христианские и рабочие-крестьянские“.

Горев — „Илья пророк“ — հրատ. „Безбожник“ — ի:

13-րդ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԷ

Անասլվածների սիուքյունը յեվ նրա խնդիրները գյուղում կատարելիք հակակրոնական աշխատանքի բնագավառում

Անասլվածների միությունը վորպես բոլոր աշխատավորներին իր մեջ համախմբող և կրոնի դեմ գիտակցաբար պայքար մղող մի կամավոր հասարակական կազմակերպություն: Անասլվածների միության (ԱՄ) գյուղում հետապնդելիք խնդիրներն են — հայտնաբերել կրոնի դասակարգային եյությունը, յեկեղեցական կազմակերպությունների գործունեյությունը, կրոնի հակազդիտական բնույթը և գյուղատնտեսության

ասպարիզում կատարած ֆնասակար դերը: Անաստ-
վածների Միության մասնակցութիւնը գլուղի սոցիա-
լիստական շինարարութեան գործում: Ուլքեր կարող
են անդամագրվել անաստվածների միութեանը: Անաստ-
վածների միութեան անդամների անդամակցական
պարտականութիւնները: Անաստվածների միութեան
բջիջի կազմակերպումն ու աշխատանքը: Դյուզում վա-
րելիք հակակրօնական պրոպագանդայի ձևերը: Անաստ-
վածի աշխատանքը սեփական ընտանիքում: Անհատա-
կան պրոպագանդան: Ի՞նչպես կազմակերպել «Անաստ-
ված»-ի բարձրաձայն ընթերցանութիւնը: Ի՞նչպես
տանել հակակրօնական զրույցները: Ի՞նչպես կազմա-
կերպել հակակրօնական յերեկո խրճիթ-ընթերցարան-
ներում: Անաստվածների խմբակ: Սրա և գլուղատնտե-
սական խմբակի աշխատանքների շաղկապումը: Հակա-
կրօնական պրոպագանդան պատի լրագրիւրում: Ան-
աստվածների միութեան բջիջի աշխատանքը նոր կեն-
ցաղի արմատները խորացնելու գործում: Հակակրօնա-
կան եքսկուրսիաների կազմակերպութիւնը: Անաստված-
ների միութեան բջիջի մասնակցութիւնը խրճիթ-ըն-
թերցարանի աշխատանքներին: Ի՞նչ պետք է անի Ան-
աստվածների միութեան բջիջը կրօնական մեծ տոնե-
րի օրերին: Անաստվածների միութեան բջիջի ակնա-
ռու պրոպագանդան տնտեսավարութեան նոր ձևերին,
անցնելու խնդրում, — աջակցել ցուցադրական դաշտերի,
սերմագործի կայանների և գլուղատնտեսական ցուցա-
հանդեսների կազմակերպման գործին: Աջակցել կոոպե-
րատիվների և գլուղական այլ հասարակական կազմա-
կերպութիւնների աշխատանքին: Անաստվածների մի-
ութեան բջիջի գործնական ձեռնարկումները՝ ջրհորնե-

րի և կամուրջների նորոգութիւն, հասարակական
փոխոգնութիւն, գլուղական լուսավորութեան աջակ-
ցութիւն:

ՄԵՔՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Այս պարագմունքի նպատակն է ծանոթանալ
Անաստվածների միութեան խնդիրներին և գլուղում
մղելիք հակակրօնական պրոպագանդայի մեթոդներին:
Անհրաժեշտ է առանձնապես ընդգծել, Վոր հակակրո-
նական պրոպագանդան չպետք է տարվի վերացական
նյութերի շուրջ, այլ կապակցվի գլուղի սոցիալիստա-
կան շինարարութեան խնդիրներին, գլուղատնտեսու-
թեան բարձրացման գործում Խորհրդային իշխանու-
թեան մարմինների կողմից կատարվող աշխատանքին,
կոոպերացիայի ամրացմանը և գլուղացիական մասսա-
ների կուլտուրական մակարդակի բարձրացմանը: Պետք
է մատնանշել, Վոր Անաստվածների միութեանն այն
ժամանակ միայն հաստատուն հաջողութիւնն ձեռք կը
բերի, յերբ համերաշխօրեն հանդես կգա գլուղի մշուս
հասարակական կազմակերպութիւնների հետ, յերբ կը
կարողանա մուծել հակակրօնական պրոպագանդայի
տարբեր խրճիթ-ընթերցարանի, դպրոցի և կոոպե-
րացիայի աշխատանքի մեջ: Հարկավոր է առանձնա-
պես հանձնարարել, Վոր գլուղական անաստվածներն
ազիտացիայի ակնառու մեթոդներ կիրառեն, այսինքն՝
տնտեսավարութեան լավագոյն ձևերի անցնելով՝ բար-
վոքեն սեփական տնտեսութիւնները և մասնակցին
կոոպերացիային ու ցուցադրական ցանքսերի կազմա-
կերպման գործին:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ярославский—„Новый устав СБ“, տե՛ս „Антирелигиозник“-ի 1926 թ. № 7-ում ղեկեղված հոդվածը:

Сарабьянов—„Крестьянство и антирелигиозная пропаганда“, տե՛ս „Антирелигиозник“ № 1 1926 թ.:

Лукачевский—„СБ и методы антирелигиозной пропаганды“, տե՛ս „Антирелигиозник“-ի 1927 թվի № 5-ում ղեկեղված կոնսպեկտը:

Ковалев—„Уголок безбожников“, տե՛ս „Антирелигиозник“-ի 1926 թ. № 3-ում ղեկեղված հոդվածը, „Стенная газета на антирелигиозном фронте“ տե՛ս—„Антирелигиозник“ № 9, 1926 թ.:

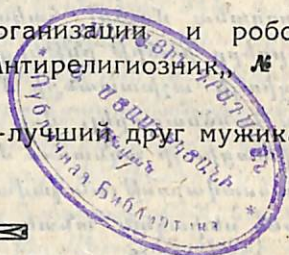
ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

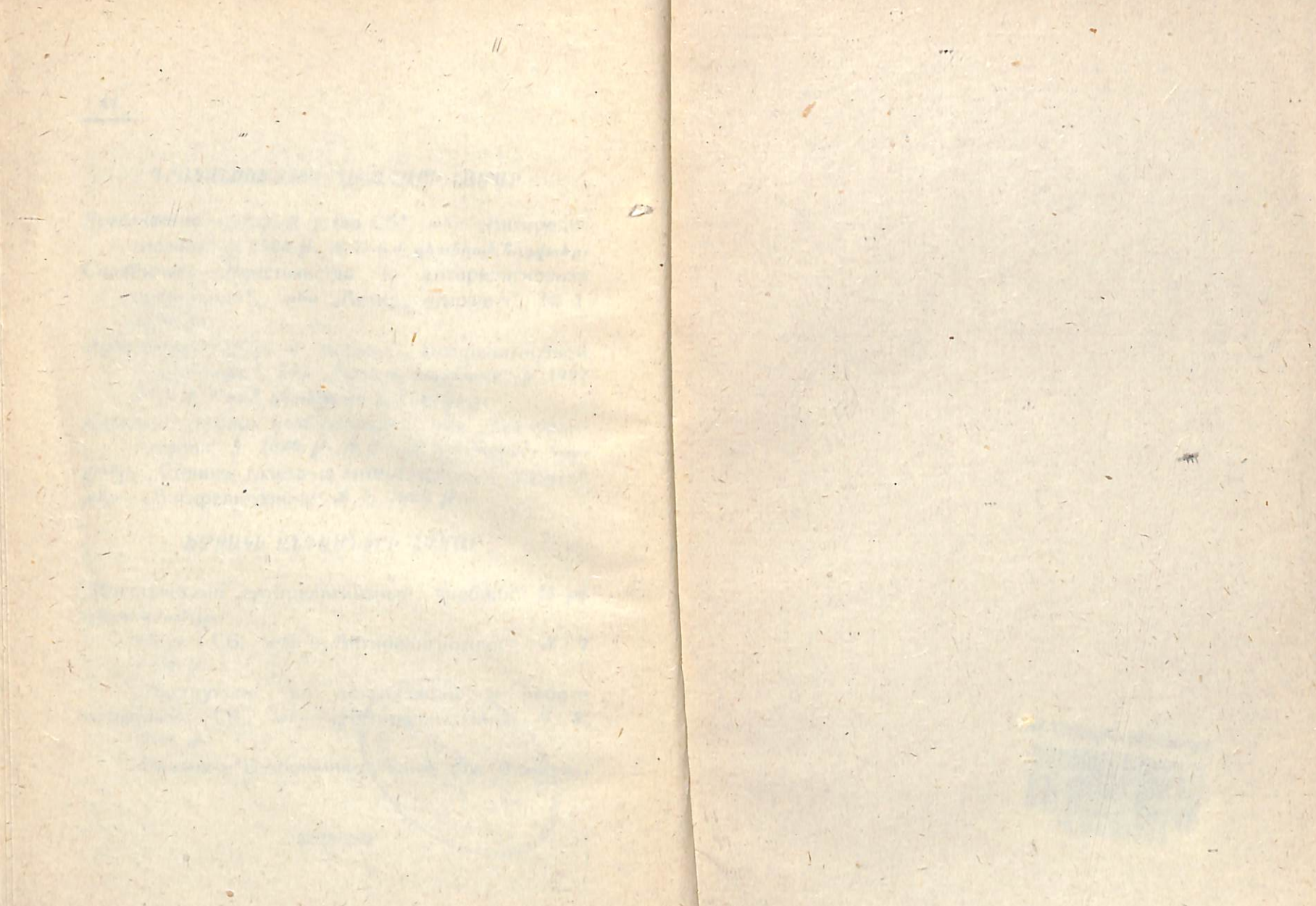
„Крестьянский антирелигиозный учебник“ 13-րդ պարագրաֆները:

Устав СБ, տե՛ս —„Антирелигиозник“, № 7 1926 թ.:

„Инструкция по организации и работе сельячейки СБ“, տե՛ս—„Антирелигиозник“, № 9, 1926 թ.:

Логинов—„Безбожник-лучший друг мужика“.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0158363

